

*Ministry of Education and Science of Ukraine
Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University
Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine
Poltava University of Economics and Trade
Azerbaijan State Pedagogical University
University College Copenhagen*

Інститут педагогіки
НАПН України

KØBENHAVNS
PROFESSIONS
HØJSKOLE

УР

III Всеукраїнська науково-практична
інтернет-конференція з міжнародною участю
«Освітні й наукові виміри географії та туризму»

3rd International Scientific and Practical Internet Conference
«Educational and scientific dimensions of geography and tourism»

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ / COLLECTION OF MATERIALS

*Poltava,
Ukraine*

17 April 2024

УДК 910.1(062)+796.5(062) Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу
О-72 Полтавського національного педагогічного університету імені
 В. Г. Короленка заборонено

Редакційна колегія:

- ТОПУЗОВ О. М.** – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, директор Інституту педагогіки НАПН України, віцепрезидент Національної академії педагогічних наук України;
- ФАЗАН В. В.** – доктор педагогічних наук, доктор теологічних наук, професор, проректор з наукової роботи Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;
- АЛХАСОВ О. К.** – доктор філософії у галузі педагогіки, доцент, завідувач кафедри географії Азербайджану та технології викладання географії Азербайджанського державного педагогічного університету;
- ВІШНІКІНА Л. П.** – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри географії, методики її навчання та туризму Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;
- НАЗАРЕНКО Т. Г.** – доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу навчання географії та економіки Інституту педагогіки НАПН України;
- ШУКАНОВ П. В.** – доктор географічних наук, доцент, професор кафедри туристичного та готельного бізнесу Полтавського університету економіки і торгівлі;
- КАРПЕНКО Ю. В.** – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри туристичного та готельного бізнесу Полтавського університету економіки і торгівлі;
- КОПИЛЕЦЬ С. В.** – кандидат педагогічних наук, асистент кафедри географії, методики її навчання та туризму Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;
- ШУКАНОВА А. А.** – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри географії, методики її навчання та туризму Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Друкується згідно з ухвалою Вченої ради Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, протокол № 13 від 23.04.2024 р.

Освітні й наукові виміри географії та туризму: матер. III Всеукраїнської науково-практ.
О-72 інтернет-конф. з міжнар. участю (м. Полтава, 17 квітня 2024 р.) / відп. ред.
 С. В. Копилець. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2024. 238 с.

Збірник містить матеріали, надіслані до участі у III Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції з міжнародною участю «Освітні й наукові виміри географії та туризму». Матеріали збірника висвітлюють актуальні питання модернізації змісту і організації освітнього процесу, що спрямовані на формування професійної компетентності фахівців з географії та туризму на засадах сучасних суспільних потреб, і скомпоновані за тематичними напрямками: модернізація структури, змісту і методики географічної освіти на засадах компетентнісного, діяльнісного та індивідуального підходу до навчання; організація освітнього процесу з географії у змішаному режимі, здійснення освітнього процесу з географії та туризму в умовах війни та подолання наслідків її впливу; природничо-географічні студії: методологія і практика; краєзнавчий підхід до навчання географії у закладах вищої, загальної середньої та позашкільної освіти.

УДК 910.1(062)+796.5(062)

Матеріали друкуються в авторській редакції.
 За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

**МОДЕРНІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ, ЗМІСТУ І МЕТОДИКИ
ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТНОГО,
ДІЯЛЬНОГО ТА ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПІДХОДУ ДО
НАВЧАННЯ**

Samoilenko V., Vishnikina L., Fedii O., Shukanova A. GEOINFORMATION TRAINING MODELS AS A TOOL FOR THE MODERNIZATION OF GEOGRAPHIC EDUCATION.....	8
Fedii O., Hansen P. M. GEOGRAPHICAL PRACTICES IN THE FOCUS OF THE COLLABORATION OF THE POLTAVA V. G. KOROLENKO NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY AND THE UNIVERSITY COLLEGE OF COPENHAGEN.....	11
Алхасов О. К. ОСОБЛИВОСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ ШКІЛЬНИХ ПІДРУЧНИКІВ ІЗ ГЕОГРАФІЇ В АЗЕРБАЙДЖАНСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ	14
Алхасов Я. К. ІНТЕГРОВАНЕ ПОДАННЯ ЗНАНЬ ІЗ ГЕОГРАФІЇ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	16
Біляк О. Б. ПОНЯТТЯ «ГЕОГРАФІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ».....	20
Вішнікіна Л. П. ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ШКІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ.....	23
Влах М. Р. ДО ПРОБЛЕМИ УКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНО- ДОВІДКОВОГО СЛОВНИКА «АНТРОПОТОПОНІМНА КАРТИНА СВІТУ».....	26
Галушка Л. С. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ.....	30
Галушка Л. С., Табуранський А. О. СУГЕСТИВНЕ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ.....	33
Галушка Л. С., Харченко І. Ю. ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ГЕОГРАФІЧНІЙ ОСВІТІ.....	36
Грушка В. В. ЕКОЛОГІЧНА СКЛАДОВА СИСТЕМИ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ..	39
Гудзеляк І. І. ДЕМОГРАФІЧНІ ТЕНДЕНЦІЇ У СКАНДИНАВСЬКИХ КРАЇНАХ: АКТУАЛІЗАЦІЯ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ У СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ.....	42
Джалалова І. С. ПІЗНАННЯ СВІТУ В 4 КЛАСІ.....	44
Копилець Є. В., Богинська Ю. В. ВИВЧЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ВСЕСВІТНЬОЇ СПАДЩИНИ ЮНЕСКО У ШКІЛЬНИХ ГЕОГРАФІЧНИХ КУРСАХ.....	47
Копилець Є. В., Ярська-Петрусь І. А. ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМИ «НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА».....	50

Савицька К. В. МІСЦЕ ТА ЗНАЧЕННЯ ШКІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	55
Федій О. А., Вагаршакян Я. О. ЕТНОЛІНГВІСТИЧНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ.....	59

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ГЕОГРАФІЇ У ЗМІШАНОМУ РЕЖИМІ. ЗДІЙСНЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ГЕОГРАФІЇ ТА ТУРИЗМУ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ ЇЇ ВПЛИВУ

Zamanova N. I. ENSURING THE QUALITY OF EDUCATION IN EXTREME CONDITIONS.....	63
Бабієва Т. О. ІННОВАЦІЙНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ.....	64
Браславська О. В., Рожі І. Г. РОЛЬ ВІРТУАЛЬНИХ ЕКСКУРСІЙ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ.....	64
Вовк О. П., Корх Я. С. ВИВЧЕННЯ НЕРУДНИХ КОРИСНИХ КОПАЛИН В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	71
Вовк О. П., Чижевський Т. О. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ПОЛЬОВОЇ ГЕОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	73
Давиденко О. О., Давиденко А. М. МОДЕЛІ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ.....	76
Кулаков А. М. ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ГЕОГРАФІЇ.....	78
Лісневська Н. В. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПОХОДУ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК УМОВА ПІДВИЩЕННЯ В НИХ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ.....	82
Назаренко Т. Г. СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО (ЗБАЛАНСОВАНОГО) РОЗВИТКУ В СФЕРІ ТУРИЗМУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ГЕОГРАФІЇ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	85
Романчук Р. С. ВИКОРИСТАННЯ КАРТОГРАФІЧНИХ ОНЛАЙН-РЕСУРСІВ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЇ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ.....	88
Щука Г. П., Безрученков Ю. В. МЕНТОРСТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ТУРИЗМУ.....	92

РОЗДІЛ 3

ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНІ СТУДІЇ: МЕТОДОЛОГІЯ І ПРАКТИКА

Войтків П. С., Іванов Є. А., Кладько Т. Я. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ БРОДІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ЗОЛОЧІВСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	94
Грицевич В. С. КЛАСИФІКАЦІЇ СТРАВ ПРИ ВИКЛАДАННІ	

ДИСЦИПЛІНИ ВІЛЬНОГО ВИБОРУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ «КУЛІНАРНА ГЕОГРАФІЯ».....	99
Закалюжний В. М. ВПЛИВ ГІРНИЧОДОБУВНОЇ ГАЛУЗІ НА ГЕОЛОГІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ.....	102
Єрмаков В. В. АКТУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ГІДРОМЕТЕОРОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПОЛТАВЩИНИ.....	105
Коваль Є. Ю., Корнус А. О. АНАЛІЗ ВІТРОВОГО РЕЖИМУ ПІД ЧАС ГРОЗОВОЇ АКТИВНОСТІ НА ПІВНОЧІ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	106
Сарнавський С. П., Гребінь В. В. РІВНЕВИЙ РЕЖИМ ЛІВИХ ПРИТОК СЕРЕДНЬОГО ДНІПРА.....	111
Федій О. А., Косенко О. М. ГІС В СУЧАСНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ БАСЕЙНУ РІЧКИ ВОРСКЛИ.....	115

РОЗДІЛ 4

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ СТУДІЇ: ТЕОРІЯ, УКРАЇНОЗНАВСТВО, КРАЇНОЗНАВСТВО

Aliyeva S. X. THE BIG CITY OF THE CENTRAL ARAN ECONOMIC-GEOGRAPHIC REGION – MINGACHEVIR.....	117
Mammadov M. Kh. ECONOMIC AND GEOGRAPHICAL BASIS OF ECOLOGICAL IMPROVEMENT OF PRODUCTION IN AZERBAIJAN....	119
Котик Л. І. ЛЬВІВСЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА: СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ.....	124
Федій О. А., Гасанова С. УКРАЇНА – АЗЕРБАЙДЖАН: ГЕОПОЛІТИЧНЕ СТАНОВИЩЕ КРАЇН ТА СТРАТЕГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО.....	130
Федій О. А., Нечеталюк В. О. ФУНКЦІОНУВАННЯ МАЛИХ МІСТ ПОЛТАВЩИНИ: СУЧАСНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ (НА ПРИКЛАДІ ЛОХВИЦЬКОЇ ОТГ).....	133
Шуканов П. В., Шуканова А. А. ІЄРАРХІЯ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ СИСТЕМ В РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	136

РОЗДІЛ 5

ГЕОГРАФІЯ РЕКРЕАЦІЇ Й ТУРИЗМУ. ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ З ТУРИЗМУ

Василенко А. І., Пацюк В. С. ВОЛОНТЕРСЬКИЙ ТА СОЛІДАРНИЙ ТУРИЗМ В УКРАЇНІ, ЇХ СПЕЦИФІКА ТА ЗНАЧЕННЯ.....	140
Гладкий О. В., Жученко В. Г. ФОРМУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ МІСЬКОГО КУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМУ В МІСТІ КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ УКРАЇНИ.....	144

Дишкантюк О. В., Власюк К. В. МАЙБУТНЄ ОСВІТИ І НАУКИ У СФЕРІ ТУРИЗМУ: ПІДХІД ДО ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	149
Дмитренко В. І. ТРАНСКУЛЬТУРНІ МУЗЕЇ ЯК ОБ'ЄКТ ТУРИЗМУ....	153
Дробиш Л. В. ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ З ТУРИЗМУ ЯК ЧИННИК КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВ НА ТУРИСТИЧНОМУ РИНКУ.....	155
Звягольська І. М., Дерев'янюк Т. В. МЕДИЧНА МІКРОБІОЛОГІЯ ЯК ОДИН ІЗ ЗНАЧИМИХ ГАРАНТІВ ЯКОСТІ ЖИТТЄЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОДОРОЖУЮЧИХ ЛЮДЕЙ.....	160
Колотуха О. В., Савченко В. В. ГЕОПОЛІТИЧНІ ФАКТОРИ ТА ЛОГІСТИКА МІЖНАРОДНИХ ТУРИСТСЬКИХ ПОТОКІВ НА ПОЧАТОК 2024 РОКУ.....	164
Логвин М. М., Логвин Д. М. ПІДПРИЄМНИЦТВО У СФЕРІ ТУРИЗМУ: ВИКЛИК ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ТА ВІДРОДЖЕННЯ... 	168
Мельник М. В. ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ПОШИРЕННЯ РЕСУРСІВ ПРИГОДНИЦЬКОГО ТУРИЗМУ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	170
Михайліченко Г. І., Лисяна В. О. ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК ТУРОПЕРЕЙТИНГУ.....	173
Множинська О. В. РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ НА ПИРЯТИНЩИНІ.....	177
Непокупна Т. А. ЕЛЕМЕНТИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ.....	181
Пустовіт Н. А., Гудкова Н. В. ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ В ОСВІТНЮ ДІЯЛЬНІСТЬ УСТАНОВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ.....	183
Смирнов І. Г., Любіцева О. О., Гринюк Д. Ю. «ЛЕМКІВСЬКА ВАТРА»: МОЖЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ... 	187
Смирнов І. Г., Любіцева О. О., Гринюк Д. Ю. ТУРИСТИЧНИЙ БРЕНД ІЗРАЇЛЮ: «ДОРОГА ГАНДІ».....	187
Тараненко О. О. ПІДПРИЄМНИЦЬКА КОМПЕТЕНЦІЯ ЯК ОСНОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СФЕРИ ТУРИЗМУ.....	196
Федій О. А., Бурчак К. Д. ВИКОРИСТАННЯ ФОТОГРАММЕТРІЇ ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ.....	198
Шевченко Б. О. ОСОБЛИВОСТІ ЦІНОУТВОРЕННЯ НА ТУРИСТИЧНИЙ ПРОДУКТ.....	200

РОЗДІЛ 6

КРАЄЗНАВЧИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ, ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ТА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Гайда Л. А. ПРИРОДНИЧІ МУЗЕЇ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ЯК ФОРМА

ЗАЦІКАВЛЕННЯ УЧНІВ ГЕОГРАФІЄЮ І ТУРИЗМОМ.....	204
Гнатюк В. В., Гнатюк С. С. ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНТЕРАКТИВНИХ ЕКСКУРСІЙ ДЛЯ ШКОЛЯРІВ ЯК ЗАСІБ ВИВЧЕННЯ ГЕОГРАФІЇ.....	209
Кізенко О. П. НАБУТТЯ ПРАКТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ ГЕОЛОГІЧНОГО КРАЄЗНАВСТВА У ГУРТКОВІЙ РОБОТІ.....	212
Копилець Є. В. «ТОПОГРАФІЧНИЙ ОПИС ПОЛТАВСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ» ФЕДОРА КАРУНОВСЬКОГО (1809 Р.) ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ З ГЕОГРАФІЧНОГО КРАЄЗНАВСТВА.....	215
Корнієнко С. І. КРАЄЗНАВЧИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	218
Мовчан В. В. РОЛЬ КРАЄЗНАВЧО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ У ФОРМУВАННІ ПРИРОДНИЧИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ (НА ПРИКЛАДІ ДОСЛІДЖЕННЯ РІЧКИ ХОРОЛ У ПІВНІЧНІЙ ЧАСТИНІ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ).....	219
Мовчан С. А. ТУРИСТИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО В СИСТЕМІ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	224
Наровлянський О. Д. ОСВІТНІ ЕКСКУРСІЇ У ВИКЛАДАННІ ГЕОГРАФІЇ У СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ УКРАЇНИ.....	226
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	232

3. Форрестер Д. Мировая динамика / Джей Форрестер; [пер. с англ. А. Ворожук, С. Пегов]; под ред. Д. Гвишиани, Н. Моисеева. М. : ООО Издательство АСТ; СПб.: Terra Fantastica, 2003. 379 с.

4. Програма економічного і соціального розвитку Полтавської області на 2023 рік. URL: <https://media.poda.gov.ua/docs/5ljfvarg/programa-ekonomichnogo-i-sotsialnogo-rozvytku-poltavskoyi-oblasti-na-2023-rik.pdf>

5. Стратегія Полтавської міської територіальної громади на 2023-2027 роки. URL: <https://www.rada-poltava.gov.ua/display/22907>

РОЗДІЛ 5

ГЕОГРАФІЯ РЕКРЕАЦІЇ Й ТУРИЗМУ.

ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ

З ТУРИЗМУ

ВОЛОНТЕРСЬКИЙ ТА СОЛІДАРНИЙ ТУРИЗМ В УКРАЇНІ, ЇХ

СПЕЦИФІКА ТА ЗНАЧЕННЯ

А.І. Василенко

[*nvasilenko704@gmail.com*](mailto:nvasilenko704@gmail.com)

В.С. Пацюк

[*viktorii.patsiuk@gmail.com*](mailto:viktorii.patsiuk@gmail.com)

*кафедра туризму та економіки Криворізького державного педагогічного
університету, м. Кривий Ріг*

Повномасштабне вторгнення до нашої країни двояко позначилося на туристичній діяльності: з одного боку туристична сфера зазнала значних викликів, з іншого активно почали розвиватись нові види туризму: військовий, темний, волонтерський та солідарний. Якщо етичність розвитку військового та темного туризму в наші дні викликає дискусії, то становлення волонтерського та солідарного туризму сприймається однозначно позитивно.

Проблематика волонтерського та солідарного туризму відносно нова і в науковій літературі різновекторно висвітлюється лише з ХХІ сторіччя. Однак вже наявні значні наукові доробки як іноземних: С. Веарінг, Н. МакГехі, М. Калланан, С. Томас, К. Картер, Дж. Батчер, П. Сміт, Х.Л. Сін, так і вітчизняних вчених: І.І. Смірнов, О.О. Любіцева, В.К. Кіптенко, М.О. Растрова, О.О. Долинська, І. Кирилук, Л. Швертко, М. Геваковська, В. Бойко. Свій внесок у дану проблематику намагались зробити і автори даного дослідження [4].

Український волонтерський рух – явище поки відносно молоде. До 2014 р. волонтерство у нашій країні розвивалося досить повільно, особливо коли порівнювати з іншими країнами. Як свідчить рейтинг «World Giving Index», 2010 р. Україна посідала лише 150-е місце у світі (тільки 5 % населення було залучено до волонтерської роботи), але Революція Гідності, анексія Криму та війна на Донбасі все змінили. На першому етапі збройної агресії в лютому-квітні 2022 р. сотні тисяч людей знов розпочали волонтерську діяльність задля допомоги співгромадянам в організації опору російської агресії, надання

медичної та психологічної допомоги постраждалим, евакуації та розміщенню мільйонів внутрішньо переміщених осіб [5].

Волонтерська діяльність в багатьох випадках трансформувалась у волонтерський туризм, основними напрямками якого в Україні є:

Соціальна допомога: адресна допомога постраждалим громадянам від бойових дій, можливість виказати емпатію, персональна доставка або передача матеріальної допомоги, допомога вимушеним переселенцям, у яких частково чи повністю знищено власне майно, що змусило їх переїхати до інших більш безпечних регіонів України.

Фізична допомога: практична допомога у відновленні пошкодженого або зруйнованого помешкання цивільного населення, прибирання території тощо.

Допомога тваринам: евакуація чотирилапих, забезпечення притулків усім необхідним, пошук нових домівок.

Інформаційний фронт: протидія дезінформації та пропаганді, блокування ворожих ресурсів, поширення правдивої інформації в ЗМІ, інтернеті та соціальних мережах, захист інформації та кібербезпека.

Медична допомога: здача крові, робота в медичних закладах, лекції з тактичної медицини, медико-евакуаційна діяльність з гарячих точок.

Психологічна допомога: безкоштовні онлайн-консультації, допомога людям, що відчують тривогу, мають панічні атаки чи депресивні стани.

Правова допомога: безкоштовні юридичні консультації для людей, що постраждали від російської агресії, фіксація та документування воєнних злочинів

Туристична підтримка: проведення екскурсій для переселенців та інших категорій на волонтерських засадах, організація походів з метою психологічного розвантаження певних категорій населення.

Доволі часто і в науковій літературі і в різних джерелах публіцистичного спрямування відбувається ототожнення понять волонтерського та солідарного туризму. Однак дані поняття дещо різняться. Як правило під солідарним туризмом розуміють мандрівки, в ході яких відбувається усвідомлена підтримка місцевих громад і локального бізнесу. Британські вчені С. Дольнікар та С. МакКеб визначають солідарний туризм як дії, пов'язані з туризмом, що вживаються урядами, туристичним бізнесом і туристами для допомоги людям, які страждають під час і після криз, що ґрунтуються на співчутті до людей, почутті єдності та спільному розумінні суспільних стандартів і обов'язків [1]. Тоді як за визначенням О. Долинської, волонтерський туризм – це форма туризму, яка включає в себе можливість відвідати іншу країну, регіон або місто, але не тільки з метою відпочинку і розваг, а й для того, щоб взяти участь у волонтерських програмах та виконувати роботу, що допоможе місцевому населенню або природному середовищу [2].

Тож можемо спробувати виділити спільні та відмінні риси зазначених видів туризму.

**Порівняльний аналіз волонтерського та солідарного туризму
(розроблено автором)**

<i>Основні аспекти</i>	<i>Спільне</i>	<i>Відмінне</i>
Мета подорожі	Обидва види туризму спрямовані на співпрацю з місцевими спільнотами та підтримку їхнього розвитку.	Волонтерський туризм має за мету надання певних послуг або допомоги місцевим громадам, в той час як солідарний туризм акцентується на підтримці місцевих громад та локального бізнесу без фізичної допомоги.
Взаємодія з місцевими жителями	У обох випадках існує взаємодія з місцевими жителями, хоча форми цієї взаємодії можуть відрізнятися.	Учасники волонтерського туризму активно беруть участь у виконанні робіт або наданні послуг, тоді як у солідарному туризмі акцент робиться на вивченні культури, спілкуванні з місцевими жителями та підтримці місцевих підприємств.
Соціальний та екологічний аспекти	Обидва види туризму покладають акцент на соціальний та екологічний добробут.	У волонтерському туризмі відвідувачі долучаються до фізичного виконання певних ініціатив, наприклад, висадка дерев. У солідарному туризмі це представлено участю в тематичних акціях або фінансовій підтримці.
Фінансування	Переважає бюджетний формат подорожей, хоча бувають і виключення.	Фінансування може відрізнятися, деякі організації можуть надавати певні послуги у волонтерському туризмі у обмін на волонтерську роботу, тоді як у солідарному туризмі учасники можуть платити за пакетні тури або використовувати альтернативні моделі фінансування.

Якщо в теоретичному контексті можна вести дискусії щодо відмінностей волонтерського та соціального туризму, то в практичному аспекті акцентується необхідність їх синхронного розвитку. Зокрема, 17 червня 2022 року відбувся Міжнародний воркшоп «Солідарний та волонтерський туризм, як інноваційні види туризму в умовах війни та повоєнної відбудови України» співorganizаторами якого виступили Університет Камеріно (Італія) та географічний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка. За результатом роботи воркшопу було прийнято рішення створити спільну робочу групу у складі викладачів та студентів географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Університету Камеріно (Італія), Академії сучасного мистецтва імені Сальвадора Далі та інших зацікавлених сторін з метою подальшої розробки презентованих та інших проектів із солідарного та волонтерського туризму в умовах війни та повоєнного відновлення України [3]. На необхідності уже зараз на державному рівні спонукати туристів відвідати Україну саме з метою волонтерського та солідарного туризму, як тільки це буде можливо з точки зору безпеки перебування наголошує Асоціація туроператорів внутрішнього туризму. У 2022 році представниками асоціації було проведено волонтерсько-солідарні поїздки,

які були ініційовані для знайомства з туристичними локаціями та розташованими там місцевими бізнесами. Дані заходи були реалізовані в рамках Проекту «Збереження культурної спадщини в контексті солідарної економіки» за фінансової підтримки USAID [6].

Розвиток волонтерського та солідарного туризму в Україні має велике значення з кількох причин:

Соціальна взаємодія та сприяння спільнотам: Волонтерський туризм допомагає сприяти соціальній взаємодії між місцевими жителями та відвідувачами. Це створює можливості для обміну досвідом, культурою та мовами, а також сприяє розвитку місцевих спільнот.

Підтримка місцевої економіки: Солідарний туризм сприяє розвитку місцевої економіки, оскільки він спонукає туристів вибирати місцеві товари, послуги та ресторани. Це стимулює підприємництво та створює нові можливості для місцевих жителів.

Збереження культурної спадщини: Волонтери часто беруть участь у проектах з охорони та відновлення історичних пам'яток та культурних об'єктів. Це допомагає зберегти культурну спадщину та сприяє її збереженню для майбутніх поколінь.

Екологічна стійкість: Волонтерський туризм може також сприяти збереженню природних ресурсів та екосистем, оскільки волонтери можуть брати участь у проектах з екологічної охорони, відновлення ландшафту та інших природоохоронних заходах.

Взаєморозуміння та толерантність: Волонтерський туризм сприяє розвитку взаєморозуміння та толерантності між різними культурами та народами. Це допомагає зменшити стереотипи та підвищує культурну обізнаність та відкритість.

Отже, розвиток волонтерського та солідарного туризму в Україні не лише сприятиме розвитку місцевих спільнот та економіки, але й сприятиме збереженню культурної та природної спадщини, а також сприятиме взаєморозумінню та толерантності.

Список використаних джерел

1. Dolnicar S., McCabe S. Solidarity tourism-How can tourism help the Ukraine and other war-torn countries? 2022. URL: <https://osf.io/preprints/socarxiv/4vcpz>

2. Долинська О.О. Перспективи розвитку волонтерського туризму в Україні // Актуальні проблеми розвитку освіти в сфері туризму, фізичної культури та спорту: матеріали VI Всеукраїнської наук.-практ. конф. (Хмельницький, 21-22 березня 2023 р.). Хмельницький: ХГПА., 2023. С. 26-29.

3. Міжнародний воркшоп «Солідарний та волонтерський туризм, як інноваційні види туризму в умовах війни та повоєнної відбудови України». URL: <http://surl.li/rriiz>

4. Пацюк В.С., Василенко А.І., Святецький В.Ю. Волонтерський туризм: концептуальні засади // Географія та туризм: Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (28 лютого 2024 р., м. Харків) / за заг. ред. Лоцмана П. І. Харків: ХНПУ ім.Г.С. Сковороди, 2024. С. 447-453.

5. Потапенко В., Двігун А. Нові соціальні рухи. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/analiz-ukrayinskoho-volonterstva-na-osnovi-metodolohiyi-novykh-sotsialnykh>

6. Усвідомлення важливості солідарного та волонтерського туризму. URL: <http://surl.li/qwvuu>

ФОРМУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ МІСЬКОГО КУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМУ В МІСТІ КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ УКРАЇНИ

О. В. Гладкий

o.gladkey@knu-te.edu.ua ,

В. Г. Жученко

v.zhuchenko@knu-te.edu.ua

Державний торговельно-економічний університет. м. Київ.

Туризм є одним із найважливіших та пріоритетних напрямків розвитку м. Кам'янець-Подільський, місто вже давно зарекомендувало себе як потужний туристичний центр України, а сьогодні пропонує широкий спектр послуг, оскільки має значний історико-культурний і рекреаційний потенціал. Останнім часом в місті значно покращився туристичний сервіс, збільшилася кількість туристів та зросли надходження від туризму до місцевого бюджету.

Сьогодні міський культурний туризм є одним із найбільш популярних та перспективних напрямків розвитку даної галузі в Україні. Основною метою міського культурного туризму є ознайомлення відвідувачів з історією, культурою, архітектурою, мистецтвом, пам'ятками історичних подій, природними та етнічними особливостями, сучасним життям громади тощо. Доцільно виділити наступні напрямки міського культурного туризму (рис. 1).

Таким чином, поняття культурного урботуризму передбачає особисту (дуже рідко колективну) подорож міськими визначними пам'ятками, вулицями, площами, кварталами, яка формується на основі генеральної мети подорожуючого та особливостей його сприйняття.

Як стверджує О. О. Любіцева, туристичний продукт являє собою комплекс туристичних благ, послуг та товарів, складений у вигляді програми і заходів з її реалізації. В міському культурному туризмі благом виступає власне унікальний культурний образ міста, внутрішнє перцепційне середовище, природні пам'ятки, особливості географічного положення та взаємного розташування ключових макроелементів міста, а послугою – виступає фізичне або віртуальне відвідування міста та використання всіх його благ і особливостей для туристичних потреб. Нарешті, товаром, як складовою турпродукту, в урботуризмі виступають продукти праці, що тісно пов'язані з містом та слугують для обміну і продажу в рамках здійснення туристичної діяльності. До них відносять різноманітні товари, призначені для потреб туристів в містах (картосхеми, путівники, обладнання та спорядження), а також різноманітні послуги готелів і закладів громадського харчування, транспорту, екскурсійних бюро тощо.

Кафедра географії,

методики її навчання
та туризму